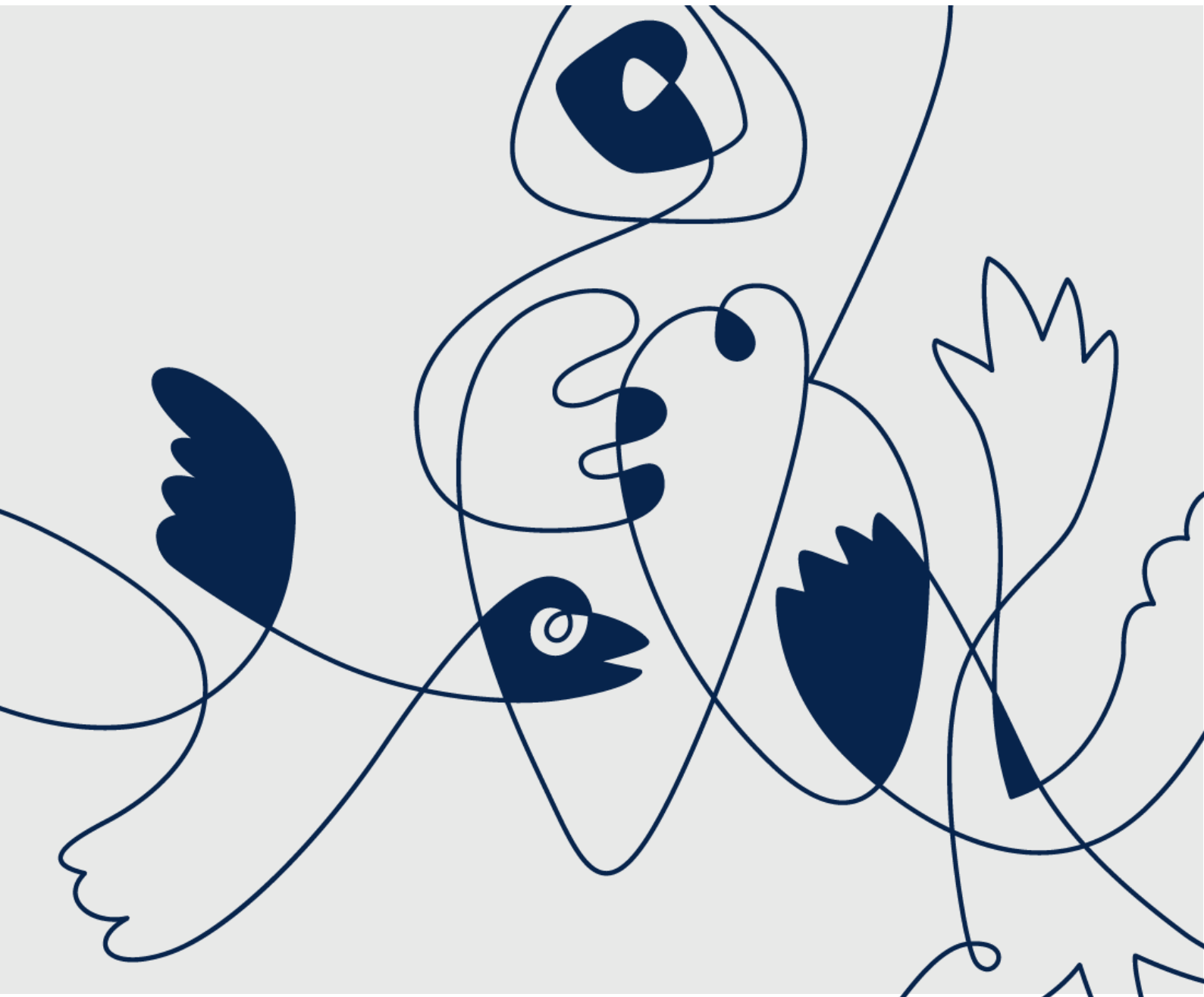

Standpunktkarakter 2023

Rettleiing ved handsaming av klage i grunnskulen

Innhold

1. Generelt	3
1.1 Regelverket om fastsetting av standpunktkarakter	3
1.2 Klagefristar	3
1.3 Informasjons- og rettleiingsplikta til skulen	4
1.4 Skjema	4
2. Klage på fagkarakter	5
2.1 Oversikt over sentrale føresegner	5
2.2 Om sluttvurderinga – fastsetting av standpunktkarakter	6
2.3 Ikkje grunnlag for å sette karakter – krav om varsling	6
2.4 Klagehandsaming	7
2.5 Opplysingar til utfylling i det digitale skjemaet	7
2.6 Fråsegn frå faglærer	8
2.7 Fråsegn frå rektor om sakshandsaminga	9
2.8 Ny vurdering – endeleg karakter	10
3. Klage på karakter i orden og åtferd	10
3.1 Om vurderinga i orden og i åtferd	11
3.2 Varsling	11
3.3 Dokumentering	12
3.4 Fråsegn frå rektor og kontaktlærer	12
3.5 Endeleg karakter i orden/åtferd	13

1. Generelt

1.1 Regelverket om fastsetting av standpunktkarakter

Fastsetting av standpunktkarakterer er enkeltvedtak, jf. forskrift til opplæringslova § 3-14 fjerde ledd. Enkeltvedtak skal grunngjevast, jf. forvaltningslova § 24.

Det kan klagast på fastsetting av standpunktkarakter og på vedtak om ikkje å sette standpunktkarakter, jf. forskrift til opplæringslova § 5-1. Det er ikkje klagerett på undervegsvurdering.

Alle klager på standpunktkarakter som vert sett fram for skulen, skal sendast vidare til Statsforvaltaren som klageinstans, jf. forskrift til opplæringslova § 5-12.

Rektor kan ikkje endre vedtak om karakterfastsetting, eller late vere å sende klagen vidare til klageinstansen.¹ Dette gjeld sjølv om skulen finn klagen rettkomen. Rektor kan endre eventuelle feilføringar.

Forskrift til opplæringslova set ein siste frist for fastsetting av standpunktkarakter i fag med sentralt og lokalt gitt eksamen, jf. forskrifta § 3-15 tredje og fjerde ledd. Den enkelte skule kan eventuelt sette ein tidlegare frist for å kunne ivareta eleven sin klagerett og karakterjustering for inntak i vidaregåande opplæring.

Standpunktkarakter i orden og i åtferd skal fastsettast etter at opplæringa er avslutta, jf. forskrift til opplæringslova § 3-16 første ledd. Rektor har ansvaret for at standpunktkarakterer i orden og åtferd blir fastsette etter drøfting med kontaktlærer og dei andre lærarane til eleven, jf. forskrift til opplæringslova § 3-16 andre ledd.

1.2 Klagefristar

Fristen for å klage på vedtak om standpunktkarakter er ti dagar frå det tidspunktet melding om vedtaket kjem fram til den som har klagerett, jf. forskrift til opplæringslova § 5-5. I nokon tilfelle kan

¹ Utdanningsdirektoratet, *Behandling av klager på standpunktkarakterer i fag*, punkt 3: <https://www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/finn-regelverk/etter-tema/Vurdering/behandling-av-klager-pa-standpunktkarakterer-i-fag/>

klagen takast til behandling sjølv om det er klaga etter fristen, jf. forvaltningslova § 31.² Fell klagefristen på ein laurdag, søndag eller helgedag, går fristen ut påfølgjande kvardag.

Klagar har rett til å be om grunngiving før ein eventuell klage vert sett fram. Klagefristen blir avbroten når den som har klagerett ber om grunngjeving for vedtaket. Ein ny klagefrist på ti dagar gjeld frå det tidspunktet klagaren får grunngjevinga, jf. forskrift til opplæringslova § 5-5 tredje ledd.

Dersom skulen avviser klaga fordi den er levert for seint, er dette eit vedtak som det kan klagast på. Klagefristen er då 3 veker, jf. forvaltningslova § 29.

Klage på standpunktkarakter må handsamast så raskt som råd.³ Dette er særleg viktig for elevar på 10. trinn. Vi oppmodar derfor skulane til å sende inn klagesakene fortløpande og ikkje vente til alle klagesakene kan sendast samla.

Rektor må sikre god framdrift i klagehandsaminga. Lærarane bør vere tilgjengelege i det tidsrommet der det kan vere trong for å grunngi og/eller gi fråsegn om karakterfastsetjinga.

1.3 Informasjons- og rettleiingsplikta til skulen

Skulen skal gjere elevar og foreldre kjende med klageretten og klagefristen. Rektor må sjå til at informasjonsplikta blir oppfylt. I klagesaker må skulen dokumentere at eleven og/eller foreldre har fått slik informasjon.

Informasjonen til elev og foreldre må som eit minimum innehalde:

- kva for karakter det kan klagast på
- generell informasjon om klagerett og klagefrist
- opplysning om at klage på standpunktkarakter bør grunngjevast
- opplysning om at klagar har rett til å be om grunngiving før eventuell klage vert sett fram
- vi tilrår at grunngjeving blir gitt skriftleg

1.4 Skjema

Vi ber om at oversending av klage skjer elektronisk ved hjelp av systemet på denne lenkja:

² Føresegna viser til at sjølv om klagaren har klaga etter frist, kan klagen takast til behandling dersom den med klagerett ikkje kan lastast for å ha klaga etter fristen, eller det av særlege grunnar er rimeleg at klagen blir behandla.

³ Forvaltningsorgan skal førebu og avgjere saker utan ugrunna opphald, jf. forvaltningslova § 11a.

https://skjema.no/sf/confirmprivacylogin?shortname=klage_pa_standpunktkarakter&returnUrl=https%3A%2F%2Fskjema.no%2Fsf%2Fklage_pa_standpunktkarakter&userLoggedInWithSecurityLevel=0&requiredSecurityLevel=3

System for elektronisk oversending følger same oppsett og rutinar som skjemaet "Klage på standpunktkarakter".

Skjema skal nyttast både ved oversending av klage på standpunktkarakter i fag og ved klage i orden og i åtferd. Vi ber om at det blir fylt ut eitt skjema for kvar karakter det blir klaga på.

2. Klage på fagkarakter

2.1 Oversikt over sentrale føresegner

Sentrale føresegner ved klage på fagkarakter		
Forskrift til opplæringslova		Forvaltningslova
Kapittel 3: Individuell vurdering i grunnskulen og i vidaregåande opplæring	Kapittel 5: Klage på vurdering	Kapittel VI. Om klage og omgjøring
§ 3-2 Rett til vurdering	§ 5-1 Kva det kan klagast på	§ 29 Klagefrist
§ 3-3 Vurdering i fag	§ 5-2 Kven som kan klage	§ 31 Oversitting av klagefristen
§ 3-8 Varsling	§ 5-3 Avgjerd i klagesaka	§ 34 Klageinstansens kompetanse
§ 3-14 Sluttvurdering	§ 5-4 Saksgangen ved klage	
§ 3-15 Standpunktkarakter i fag	§ 5-5 Klagefristar	
	§ 5-6 Formkrav	
	§ 5-7 Rett til grunngiving	
	§ 5-12 Klage på standpunktkarakter. Klageinstans og klagehandsaming	
For utdypande tolking av kapittel 3 viser vi til rundskriv Udir-2-2020 https://www.udir.no/regelverkstolkninger/opplaring/Vurdering/udir-2-2020-individuell-vurdering/		
For meir informasjon om standpunktvurdering og vurdering sjå sidene til Udir: http://www.udir.no/laring-og-trivsel/vurdering/sluttvurdering/standpunktvurdering/ https://www.udir.no/laring-og-trivsel/vurdering/		

2.2 Om sluttvurderinga – fastsetting av standpunktkarakter

Sluttvurdering skal gi informasjon om kompetansen til eleven ved avslutninga av opplæringa i fag i læreplanverket. Eleven skal ha fått høve til å vise kompetansen sin på fleire og varierte måtar. Kravet til breidde i vurderingsgrunnlaget rettar seg både mot omfang av kompetansemål og til breidde og variasjon i vurderingsformer. Den kompetansen eleven har vist undervegs i opplæringa, er ein del av grunnlaget for vurderinga når standpunktkarakteren skal fastsettast.

Sjølv om det har vore avsluttande vurderingar undervegs i opplæringa, skal læraren gjere ei totalvurdering av eleven sin kompetanse ved fastsetting av standpunktkarakteren. Det betyr ikkje at læraren må vurdere eleven i alle kompetansemåla i læreplanen for faget rett før standpunktkarakteren vert fastsett, men læraren skal nytte sitt faglege skjøn til å gjere ei samla vurdering av eleven sin kompetanse ut frå kompetansemåla.

Læraren kan derfor ikkje legge saman karakterar frå undervegsvurderinga og gi ein standpunktkarakter som er eit matematisk gjennomsnitt av desse karakterane.

Vi gjer merksam på at karakterstøttande prøvar og tidlegare eksamensoppgåver ikkje dekker heile faget, men kan vere til hjelp i vurderingsarbeidet.

Eleven skal vere kjend med kva det er lagt vekt på i fastsetjinga av standpunktkarakteren.

I vurderinga i fag skal ikkje føresetnadene til den enkelte, fråvær, eller forhold knytt til ordenen og åtferda til eleven trekkast inn. Eleven sin innsats skal berre vere ein del av vurderingsgrunnlaget dersom dette følgjer av kompetansemåla.⁴

2.3 Ikkje grunnlag for å sette karakter – krav om varsling

Stort fråvær, manglande deltaking i planlagde vurderingssituasjonar eller andre særlege grunnar kan føre til at grunnlaget for halvårsvurdering med karakter eller standpunktkarakter manglar.

I dei tilfella der det ikkje er grunnlag for å setje standpunktkarakter, har rektor ansvaret for at det blir fatta enkeltvedtak om at standpunktkarakter ikkje blir gitt.

⁴ Utdanningsdirektoratet, *Behandling av klager på standpunktkarakterer i fag*, punkt 4: <https://www.udir.no/regelverkstolkninger/opplaring/Vurdering/behandling-av-klager-pa-standpunktkarakterer-i-fag/4.-hva-skal-klageinstansen-se-pa/>

For at det skal kunne gjerast enkeltvedtak om ikkje å gi karakter, skal eleven og foreldra vere varsla, jf. forskrift til opplæringslova § 3-8. Dersom det er fare for at eleven ikkje kan få halvårsvurdering med karakter eller standpunktkarakter i eitt eller fleire fag, skal skriftleg varsel:

- sendast til eleven og foreldra
- vere datert
- sendast utan ugrunna opphald, slik at eleven får høve til å skaffe grunnlag for halvårsvurdering med karakter eller standpunktkarakter

Varselet skal givast straks det er klart at det er fare for bortfall av karakter, og skal gi eleven høve til å gå karakter i fag.

Ved ein eventuell klage må kopi av varselbrevet vere lagt ved klagen, og skulen må kunne dokumentere at foreldra har sett varselet.

2.4 Klagehandsaming

Klager på standpunktkarakterar skal sendast til skulen. Statsforvaltaren er klageinstans. Klageinstansen kan berre vurdere om gjeldande føresegner om karakterfastsetjing er følgde.

Ved oversending av klaga til Statsforvaltaren, skal det følgje med fråsegn frå faglærar og rektor.

I ei klagesak skal faglæraren gje ein uttale om korleis karakteren er fastsett, og rektor skal gje ein uttale om skulen si sakshandsaming.

Meir utfyllande informasjon om kva Statsforvaltaren ser på som klageinstans, finn de i Utdanningsdirektoratet sin rettleiar om behandling av klager på standpunktkarakterar i fag (kap. 4 og 5).⁵

2.5 Opplysingar til utfylling i det digitale skjemaet

- Informasjon om eleven sin alder. Eleven må ha fylt 15 år for å klage sjølv.
- Informasjon om karakter frå siste halvårsvurdering og standpunktkarakter.
- Informasjon om klagen er sett fram innan fristen.
- Informasjon om når og korleis skulen har informert om klageretten.
- Tidspunkt for når skulen har sendt kopi av dokumenta i saka til klagar.
- Anna dokumentasjon frå skule/heim som kan ha innverknad på klagebehandlinga.

⁵ <https://www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/finn-regelverk/etter-tema/Vurdering/behandling-av-klager-pa-standpunktkarakterer-i-fag/>

2.6 Fråsegn frå faglærer

Det er rektor sitt ansvar å kvalitetssikre uttalen frå faglærer og sjå til at grunnlaget for karaktersettinga er i tråd med kapittel 3 i forskrift til opplæringslova. Rektor har ansvaret for at saka er godt nok opplyst til at klageinstansen kan behandle klaga.

Fråsegna skal vere konkret og må innehalde ein omtale av følgjande:

- Standpunktkarakteren er uttrykk for eleven sin kompetanse *ved avslutninga av opplæringa*.
- Karakteren er sett på grunnlag av *rett læreplan* for faget.
- *Kompetansemåla i faget* har vore grunnlag for vurderinga.
 - Det er ikkje tillate å sette standpunktkarakter på grunnlag av berre nokre utvalde kompetansemål.
- Standpunktkarakteren er uttrykk for den *samla kompetansen* eleven har ut frå læreplanen i faget.
 - Dette betyr mellom anna at faglærer må grunngje eleven sin kompetanse med konkrete døme som samla dekkjer kompetansemåla i faget.
- Standpunktkarakteren er sett på grunnlag av at eleven har vist kompetanse i faget på *fleire og varierte måtar*.
- Eleven er *gjort kjend med* måla for opplæringa og kva som blir lagt vekt på ved fastsettinga av standpunktkarakteren.
- Svar på det eleven eller foreldra peikar på i klagen.
- Det må òg gå fram av uttalen at det ikkje er lagt vekt på omsyn som ligg utanfor kompetansemåla, som til dømes eleven sine føresetnader, fråvær, orden eller åtferd. Innsats skal berre vere ein del av vurderingsgrunnlaget dersom det følgjer av kompetansemåla.⁶

Det skal brukast talkarakterar på ein skala frå 1 til 6 og berre heile talkarakterar skal brukast. Faglærer må vise kva kompetanse eleven har vist som gjer at han/ho får den aktuelle karakteren.

⁶ Ved vurdering i kroppsøvningsfaget er innsatsen til elevane ein del av kompetansen, og difor ein del av grunnlaget for vurdering. Innsats i kroppsøving inneber at eleven prøver å løyse faglege utfordringar etter beste evne utan å gi opp, viser sjølvstende, utfordrar sin eigen fysiske kapasitet og samarbeider med andre.

Skjematisk kan innhaldet i faglærer si fråsegn illustrerast slik:

Innleiing om vurderingsgrunnlaget		
Kompetansemål i faget	Vurderingskriterium/ Kjenneteikn på måloppnåing	Vurdering av kompetansen til eleven opp mot kompetansemåla i faget
Standpunktkarakter ut frå ei heilskapleg vurdering av den samla kompetansen eleven har i faget		

2.7 Fråsegn frå rektor om sakshandsaminga

Rektor skal skildre at saksgangen på skulen har vore i samsvar med forskrifta. Dette omfattar mellom anna at skulen har oppfylt eleven sin rett til individuell vurdering etter forskrifta § 3-2. Retten til individuell vurdering inkluderer både retten til undervegsvurdering og sluttvurdering.⁷

Rektor skal som eit minimum kort skildre skulen sine prosedyrar for fastsetting av standpunktkarakterar. Dette inkluderer tidspunktet for når standpunktkarakteren det er klaga på er fastsett.

Rektor skal i uttalen sin gjere greie for at standpunktkarakteren er fastsett i samsvar med forskrifta § 3-15. Ein sentral del av dette er at rektor har gått gjennom uttalen frå faglærer og kvalitetssikra denne opp mot regelverket. Rektor må synleggjere at ho eller han meiner at faglærer si uttale viser at standpunktkarakteren er i samsvar med forskrifta. Rektor må sikre at klagaren sine merknader vert kommentert dersom det er nødvendig.

Rektor må sikre at eleven har blitt høyrte i dei tilfella det er føresette som vel å klage, jf. barnekonvensjonen art. 12.

Skulen må ha rutinar som sikrar at dokumentasjon frå faglærer om karakterfastsettinga er tilgjengeleg i den perioden klagehandsaminga pågår.

⁷ Ein klage på standpunktkarakter som er grunngjeve i at eleven ikkje har fått den undervegsvurderinga han eller ho har krav på, fører ikkje til at vedtaket blir oppheva. Dette er fordi det etter forskrift til opplæringslova § 5-1 er klagerett på standpunktkarakter, og ikkje undervegsvurdering. Det er likevel nødvendig at rektor i sin uttale synleggjer at vurderingsarbeidet på skulen, inkludert arbeidet med undervegsvurdering, er i samsvar med forskrifta.

2.8 Ny vurdering – endeleg karakter

Dersom klagen blir funnen rettkomen av klageinstansen, blir standpunktkarakteren oppheva og klagen sendt tilbake til skulen for ny behandling.

Rektor og faglærer gjer ei ny vurdering med utgangspunkt i dei punkta klageinstansen har peikt på i vedtaket. Rektor set endeleg karakter. Den nye avgjerda skal grunngjevast.

Denne avgjerda kan det ikkje klagast på. Orientering om endeleg karakter og grunngjevinga til rektor skal sendast klagaren med kopi til Statsforvaltaren og skuleeigar.

Dersom karakteren blir endra for elevar på 10. trinn, må rektor sende melding om dette til inntakskontoret for vidaregåande opplæring.

3. Klage på karakter i orden og åtferd

<u>Forskrift til opplæringslova</u>					
Kapittel 3: Individuell vurdering i grunnskulen og i vidaregåande opplæring		Kapittel 5: Klage på vurdering		Kapittel 20 Foreldresamarbeid i grunnskulen og vidaregåande opplæring	
§ 3-2	Rett til vurdering	§ 5-1	Kva det kan klagast på	§ 20-1	Formålet med foreldresamarbeid
§ 3-4	Vurdering i orden og i åtferd	§ 5-2	Kven som kan klage	§ 20-3	Foreldresamarbeid i grunnskulen
§ 3-6	Karakterar i orden og i åtferd	§ 5-3	Avgjerd i klagesaka		
§ 3-8	Varsling	§ 5-4	Saksgangen ved klage		
§ 3-11	Undervegsvurdering i orden og i åtferd	§ 5-5	Klagefristar		
§ 3-13	Halvårsvurdering i orden og i åtferd	§ 5-6	Formkrav		
§ 3-16	Standpunktkarakterar i orden og i åtferd	§ 5-7	Rett til grunngiving		
§ 3-36	System for føring av karakterar og fråvær	§ 5-13	Klage på karakter i orden og i åtferd. Klageinstans og klagebehandling		
<u>Forvaltningslova</u>					
§ 29	Klagefrist				
§ 31	Oversitting av klagefristen				
§ 34	Klageinstansens kompetanse				

3.1 Om vurderinga i orden og i åtferd

Skuleeigar skal gi forskrifter om ordensreglement for den enkelte grunnskulen, jf. opplæringslova § 9 A-10. Reglementet skal innehalde reglar om orden og åtferd, om kva tiltak som kan nyttast mot elevar som bryt reglementet, og om korleis slike saker skal behandlast.

Skulen sitt ordensreglement er grunnlaget for vurdering i orden og åtferd. Elevane skal vere kjende med skulen sitt ordensreglement og korleis det blir brukt for å vurdere deira orden og åtferd. Skulen må kunne dokumentere dette.

Vurdering i orden heng saman med om eleven er punktleg, førebudd og følgjer opp arbeid, jf. forskrift til opplæringslova § 3-4 tredje ledd.

Vurdering i åtferd heng saman med om eleven viser omsyn og respekt for andre, jf. forskrift til opplæringslova § 3-4 fjerde ledd.

Kompetanse i fag skal ikkje trekkast inn i vurdering i orden eller åtferd. Det skal takast omsyn til føresetnadane til eleven i vurderinga, jf. forskrift til opplæringslova § 3-4 femte ledd. Når ein skal avgjere om eleven skal få ein anna karakter enn god (G), skal det takast omsyn til kva som vil vere god orden og kva som vil vere god åtferd for eleven. Dette inneber at elevar som etter ei objektiv vurdering ut frå ordensreglementet aldri vil kunne få karakteren god, likevel kan få det, fordi eleven si åtferd og/eller orden vurdert ut frå eleven sine føresetnader er god. Det er ikkje krav om at eleven har ein diagnose, og skulen må gjere ei skjønsvurdering i kvart tilfelle.

Til vanleg skal det ikkje leggst avgjerande vekt på enkelthendingar. Unntaket er dersom enkelthendinga er særleg klanderverdig eller grov, jf. forskrift til opplæringslova § 3-4 sjette ledd.

Det er rektor sitt ansvar å sjå til at skulen har rutinar for å dokumentere elevane sin orden og åtferd.

3.2 Varsling

Forskrifta krev at skulen sender varsel dersom det er fare for at eleven kan få nokså god (Ng) eller lite god (Lg) ved halvårsvurdering med karakter eller standpunktkarakter i orden og åtferd. Varselet skal vere skriftleg, og sendast til elevar og foreldre til elevar under 18 år.

Eleven, og foreldra dersom eleven er under 18 år, skal varslast *straks det er klart at det er fare for nedsett karakter*. Varselet skal gi eleven høve til å ikkje få nedsett karakter i orden eller åtferd.

Det er ikkje krav om varsel når ein karakter blir sett ned som følgje av ei enkelthending. I slike tilfelle skal det gjerast enkeltvedtak og opplysast om klageretten.

Det er viktig å innarbeide rutinar for å sikre god dokumentasjon på at skriftleg varsel er sendt.

3.3 Dokumentering

I klagesaker som gjeld orden og/eller åtferd er det særleg viktig at skulen kan dokumentere at saksangang for fastsetting av karakter er følgt, og at det har vore kontakt med heimen om tilhøva som har ført til nedsett karakter.

Skulen skal sende følgjande dokumentasjon til klageinstansen:

- klagen
- fråsegn frå rektor og kontaktlærer som gjer greie for kva karakterar i orden og åtferd som har vore gitt tidlegare, kva tiltak skulen har sett i verk for å rette på forholda, og ei fylldig grunngjeving for karakteren
- kopi av ordensreglementet for skulen
- dokumentasjon som viser korleis skulen har behandla saka
- særskilt for grunnskulen: utgreiing for om heimen har vore varsla om at karakteren kunne bli sett ned
- eventuell anna korrespondanse mellom skulen og foreldra eller dei føresette

Klagaren skal ha kopi av fråsegna.

Skulen må ha rutinar som sikrar at dokumentasjon om karakterfastsetjinga er tilgjengeleg i den perioden klagehandsaminga pågår.

3.4 Fråsegn frå rektor og kontaktlærer

Statsforvaltaren vil tilrå følgjande oppgåvefordeling mellom rektor og kontaktlærer:

Rektor gjer greie for følgjande:

- sakshandsaming og prosedyrar på skulen
- alder på eleven dersom klaga berre er underteikna av eleven (eleven må ha fylt 15 år for å klage sjølv)
- om klagen er sett fram innan fristen
- når og korleis skulen har informert om klagerett
- tidspunkt for når skulen har sendt kopi av saksdokument til klagar
- tidlegare karakter i orden/åtferd
- tiltak som er sette i verk for å rette på forholda

Kontaktlærer:

- gir ei utfyllande grunngiving for karakteren
 - det er viktig å svare på og kommentere det som eleven eller foreldra peikar på i klagen
 - kontaktlærer si vurdering av eleven i høve til ordensreglementet
 - omtale av merknader eleven har fått gjennom året
 - vurdering av eleven sin orden/åtferd ut frå eleven sin føresetnader
- legg ved kopi av varsel om nedsett karakter
- gjer greie for korleis det er lagt til rette for tilbakemelding og rettleiing
- legg ved annan dokumentasjon frå skule/heim som kan ha innverknad på klagehandsaminga

3.5 Endeleg karakter i orden/åtferd

Statsforvaltaren avgjer om klaga skal føre til at karakteren blir endra til gunst eller ugunst for eleven, jf. forskrift til opplæringslova § 5-13 siste ledd.